

**Wat groeit en bloeit
(en altijd weer boeit)
in het Kleiwegkwartier**

Er zijn mensen die, anders dan de meesten, oog hebben voor alles wat op allerlei plekken in de wijk groeit en bloeit. In Rotterdam is er zelfs een groepje botanici (netnaam Rotterdamse florawerkgroep) dat om de twee weken op pad gaat om een volgende vierkante kilometer te inventariseren, van noord naar zuid, weer of geen weer. Daarbij worden telkens voor Rotterdam nieuwe planten ontdekt. De laatste keer bijvoorbeeld *gingellikruid* en *fluweelblad*.

Ook het Kleiwegkwartier is geïnventariseerd en dan blijkt het een rijk gebied te zijn. Vooral ook omdat er restanten natuur in liggen. Het Schapeneiland is bijvoorbeeld in het voorjaar royaal voorzien van *rietorchis* en de walkanten van de Achterplas herbergen ongeveer de helft van de bekende waterplanten in ons veengebied. Waaronder de *grote boterbloem*, de *grote waterweegbree* en het mooie blauw bloeiende *glidkruid*.

Maar merkwaardiger is wat op straat groeit en aan betreding ontsnapt of zelfs betreding overleeft. Het zijn de heel kleine plantjes die in de zwaarst betreden voegen overleven, bijvoorbeeld *liggend vetmuur*, zo klein dat het eerder mos lijkt. Als je er op let, zie je al gauw dat er toch wel veel soorten te zien zijn. Met een klein stukje lopen heb je er meestal al meer dan twintig. Nu zijn ze natuurlijk niet allemaal het hele jaar in bloei en als ze niet in bloei zijn lijken ze sprekend op elkaar: allemaal groen en vaak beschadigd. Meestal zijn de bloemen trouwens klein en niet te vergelijken met tuinplanten of bloemen voor in de vaas. Globaal geldt de regel, hoe minder er gelopen en gespoten wordt hoe boeiender de plantengroei.

Iedereen kent het Bergpolderplein. Het is nu weer een kaal onaanzienlijk pleintje nadat de mooi bloeiende boompjes er om duistere reden zijn weggehaald. Maar tussen de tegels groeien zo'n vijftig planten, waaronder *kaal breukkruid*, dat plakaten tussen de fietsen vormt en *rode schijnspurrie*, dat het er al tientallen jaren uithoudt en er dit jaar onogelijk uitziet. Af en toe duikt er een zeldzaamheid op, zoals een paar jaar geleden bij het elektriciteitshuisje een mooi uitgegroeide *ricinusplant*, een plant die je verder nooit ziet. Hij staat zelfs niet in de flora. Uit deze plant wordt wonderolie gehaald. Nu groeit er vlakbij in de Baroniestraat zomaar het gras *laksteeltje* in grote pollén. Dit is een heel zeldzame plant in Nederland die merkwaardigwijs op een paar plekken in Rotterdam groeit en dus niet aan zee, waar hij thuishoort. Hij ziet er heel onopvallend uit.

In Nederland is veel aandacht voor muurbegroeiing. Belangwekkende muren in onze wijk vinden we aan de Christus-Koningkerk en bij allerlei gemetselde tuinmuurtjes. *Muurvaren*, *tongvaren*, *mannetjesvaren* houden het erop uit, ernaast planten als *kruipklokje*, *muurleeuwenbek*, *stinkende gouwe* en zelfs heel kleine *berk* en *vogelkers*.

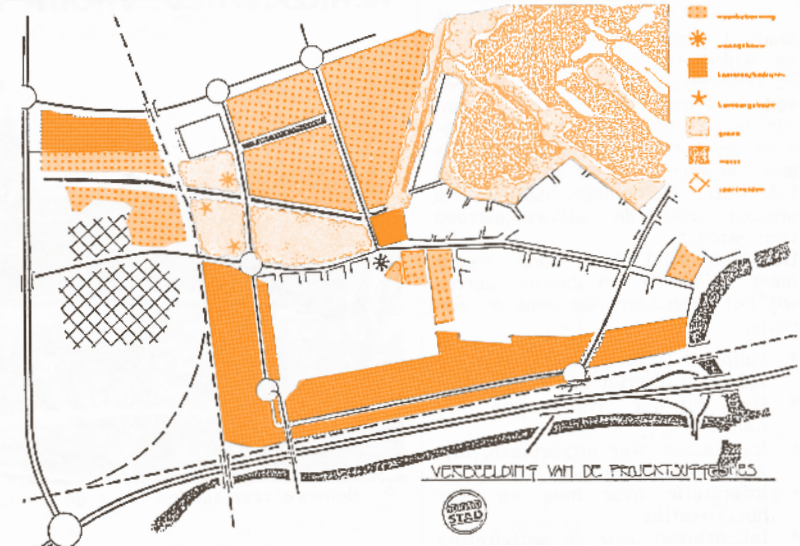
De verscheidenheid aan straatplanten neemt almaar toe. Ieder jaar komen er wel weer een paar bij. In het Kleiwegkwartier zijn meer dan 250 soorten planten. De stad is langzaam aan een van onze rijkste biotopen aan het worden.

Het is leuk de wilde planten die voor je deur of in de straat groeien te kennen. Dan herken je ze ook elders. En het is vertrouwd als je weer thuiskomt.

Arend Knibbe

Fel debat over reconstructie Kleiwegkwartier in 1990

DE SUGGESTIES VAN BURO STAD

In de zomer van 1990 - 25 jaar geleden - stond het Kleiwegkwartier op zijn kop. De Oranjekerk was op 12 september van dat jaar ‘afgeladen’ bij een bewonersvergadering. De buurkrant telde 350 bezoekers. Onderwerp van de avond was een door bureau Stad gemaakt rapport met de titel *Koers en Visie*. De opdracht voor dat rapport was uitgegaan van de deelgemeente, die dat bureau de opdracht had gegund, naar aanleiding van hun eerdere rapport over Bergpolder.

Bureau Stad nam veel hooi op de vork. Het wenste het verkeer op een andere manier door de wijk te leiden, de relatie met de Achterplas te versterken, een ander plein te creëren als het Bergpolderplein, de

bedrijvenzone rond de Ceintuurbaan uit te breiden en een ander park voor het Melanchtonpark.

Allereerst het verkeer. Het bureau Stad nam afscheid van de Rozenlaan en de Ringdijk als verkeersaders. Het Kleiwegkwartier zou het best kunnen worden ontsloten via een afslag van de A20/E19 vanuit de richting Gouda vlak voor de plaats, waar de rijksweg de spoorlijn kruist, ongeveer een kilometer voor de passage met de Rotte. Die weg - evenwijdig aan de spoorlijn - zou aansluiten op de Ceintuurbaan en vervolgens onder het Rozenlaan viaduct langs de RET garage en werkplaats gaan richting Melanchtonweg ten koste van de Diamantweg en de Saffierstraat. Het Rozenlaan viaduct zou naar deze weg worden omgebogen,

waardoor de Rozenlaan zijn vooroorlogse rust terug zou krijgen. Vanuit Schiebroek zou de Wilgenplaslaan worden doorgetrokken en via de Van Enckevoirtlaan en de Topaasstraat worden aangetakt op de Kleiweg.

De versterking van de relatie met de Achterplas. Het bureau constateerde, dat vanaf de Ringdijk er geen zicht was op de Achterplas, die lag geïsoleerd.

Via *amovatie* van de woningen ingeklemd door de Emmalaan, Schiebroeksesingel en Schiebroekse weg wilde Stad een parkstrook realiseren. Daarmee zou de Achterplas uit zijn isolement worden gehaald, het toegevoegde groen optimaal benut en langs de Ringdijk een éénduidig beeld ontstaan: een meer natuurlijke oever. Wat was *amovatie*? Op het exemplaar van het rapport in het archief van de BOK is met de hand geschreven: *amovatie* = *sloop*. Dan het Bergpolderplein. Het bureau schetste, dat het Bergpolderplein geen plein was en niet centraal lag. Het centrum van de Kleiweg bevond zich meer richting Straatweg. Bureau Stad wilde een ‘duidelijk herkenbaar wijkplein’ creëren, tussen de Topaasstraat en de Uitweg.

Bureau Stad wilde bedrijven aan de Ceintuurbaan ruim baan geven, evenals langs de toenmalige Hofpleinlijn. Zo zou er een L-vormige bedrijvenzone ontstaan.

Omdat het Melanchtonpark slecht functioneerde, wilde bureau Stad dat park en de voetbalvelden van Leonidas bebouwen en op de plaats van de Edelstenenbuurt een nieuw buurtpark creëren.

Het bureau Stad presenteerde het rapport nog voor de zomer op 16 mei in de Commissie Ruimtelijke Ordening van de deelgemeente, nauwelijks opgemerkt, het verslag meldde drie personen op de publieke tribune. Maar nadien had de BOK, Bewonersorganisatie Kleiwegkwartier, via twee edities van de buurkrant ruime publiciteit gegeven aan de voorstellen. Tegen de afbraak van ongeveer duizend woningen (Edelstenenbuurt, Het Schiereiland, Ceintuurbaan zelf en de huizen in de omringende straten) brak een volksoptocht uit. *Het Vrije Volk* van 31 augustus, twee weken voor de bewonersvergadering, gaf de tussenstand:

Het gemeentelijk Grondbedrijf, de dienst Stadsontwikkeling en het het projectbureau voor de derde-ringswijken hadden vernietigend gereageerd op de voorstellen. De kosten zouden vijf keer hoger uitpakken, als het stedenbouwkundig bureau had becijferd, verandering van het wegennet zou niet nodig zijn, omdat de huidige wegen de capaciteit aan kunnen. Verder vonden de diensten dat de ontwikkeling van bedrijfsterreinen op weinig aantrekkelijke plekken als langs de Hofpleinlijn, haaks stond op het bestaande beleid.

Inhoudelijk bezwaar van de diensten tegen het rapport van Stad was dat de deelstudies nauwelijks waren uitgewerkt: ‘Sloop van de hele Edelstenenbuurt voor een park is van een schaal, die z'n weerga niet kent in de

Rotterdamse stadsvernieuwing’, luidde het gemeentelijk commentaar. De BOK meende dat het slopen van goede huizen kapitaalvernietiging was. Volgens de krant hadden de dag ervoor vertegenwoordigers van de gemeentelijke diensten, de bewoners en de deelgemeente in besloten kring vergaderd over de aanbevelingen van het bureau. Een paar dagen later nam het dagelijks bestuur van de deelgemeente, zich kennelijk een hoedje geschrokken van de vrije hand die het aan het bureau had gegeven, afstand van de belangrijkste voorstellen. Alleen ten aanzien van de uitbreiding van de bedrijvenzone hield men nog een slag om de arm. Uiteindelijk zou ook dat onderdeel sneuvelen in de deelraad van 30 oktober. De deelraad besloot om van het rapport slechts ‘kennis te nemen’ bij het bepalen van een nieuw beleid.

Had het rapport van bureau Stad dan geen enkele waarde? Opvallend genoeg oordeelde op de bewonersvergadering van 12 september Aad van Bohemen, de toenmalige penningmeester, opvallend genuanceerd. Van Bohemen: ‘Is het rapport nu zo slecht als alom wordt beweerd? Het zal u vreemd in de oren klinken, maar mijn antwoord luidt neen. Wie de moeite neemt het hele rapport door te nemen, denkt in het begin een heel aardig stuk in handen te hebben. De beschrijving van het Kleiwegkwartier is zonder meer goed. Je merkt ook dat de schrijvers enthousiast zijn geworden over het Kleiwegkwartier. Het is met warmte geschreven. Als je dat zo leest, denk ja dat zijn precies de punten waarom ik zo graag in het Kleiwegkwartier woon. Een aantal zaken is voor verbetering vatbaar, maar in de kern is het toch een fijne wijk. (...) Waar gaat het dan mis met het rapport? Dat is in het hoofdstuk waar voorstellen worden gedaan om knelpunten op te lossen.

Die voorstellen zijn soms zo drastisch dat ze elke realiteit missen.’ En hij somde de belangrijkste nog een keer op:

- het Melanchtonpark functioneert niet: bouw maar vol;
- nou hebben we geen park meer: sloop de Edelstenenbuurt;
- het Bergpolderplein is rommelig: bouw maar vol;
- nou hebben we geen plein meer: sloop het blok tegenover het Shell-station;
- een herkenningspunt zou leuk zijn: sloop de hoek Kleiweg-Rozenlaan en bouw er een woontoren.’

De conclusie van Van Bohemen was, dat nu het bureau geen oplossing bood voor de knelpunten in de wijk, die oplossingen maar moesten worden aangedragen door de bewoners. *Het Vrije Volk* wijdde in de krant van 23 oktober het laatste artikel aan het rapport onder de kop ‘Kracht van slecht ontvangen rapport ligt in stimulerende werking’. Dat artikel - evenals de eerdere - was van de hand van Canis Zijlmans. Ook nu staat die conclusie nog, want aan een minder geruchtmakend rapport hadden we bij het 25-jarig jubileum nooit zoveel aandacht besteed...

Chris Mast

Inhoud

Pagina 2

- Zoekplaatje
- Spulletjesmarkt
- Werk aan de Straatweg

Pagina 3

- Het Kleiwegkwartier als particuliere tuinwijk
- De sloop van het HMC
- Winkelnieuws van de Kleiweg

Pagina 4

- Hoe veilig is Rotterdam?

- Zaterdag 26 september, kantoor BOK Ant Duykiaan 9, van 13.00 - 17.00 uur, gratis workshop Goed voorbereid op verlies van Stéphanie Beijnes en Maria Wijnmaalen

- Oranje leeszaal/bibliotheek elke dinsdag van 10.00 - 12.00 uur en elke donderdag van 15.00 - 17.00 uur Oranjekerk, Rozenlaan 20.

- Zaterdag 19 september, ‘Verken je Wijk’ locatie speeltuin De Torteltuin, van Enckevoirtlaan. Dagprogramma 12.00-17.00 uur, avondprogramma van 19.00-23.00 uur. Zie www.detorteltuin-rotterdam.nl voor de invulling.

- Zaterdag 19 en zondag 20 september, Atelierroute. Deelnemende kunstenaars/locaties in het Kleiwegkwartier: Remise Kootsekade (Dick Carlier), Koraalstraat 17 (Hella de Boo, Marjolein Roeffel, Wil Jansen, Marina Radius), Kleiweg 301 (Willem Bijl), Kleiweg 117 (Diet van Velzel, alleen zondag), Kleiweg 34 (Galerie Fascino), Duizendschoonstraat 21a (Sandra Touw), Lisbloemstraat 13b (Tereza Andrews), Juliana van Stolberglaan 36 (Esther Vogel en Alain Ulmer) en Gr Jan van Nassaustraat 13a (Judina). Ateliers open op zaterdag en zondag van 12.00 - 17.00 uur. www.kunstfestival.nl

- Zaterdag 26 september, Oranjekerk, van 10.00 - 16.00 uur. Bijzondere spulletjesmarkt ten behoeve van de voedselbank voor het project ‘De voedselbank én de wijk: Samen voor elkaar’. Contactpersonen Chiel en Madelon Hendrix, 06-19364171, verenigd@hotmail.com.

over inzicht in het rouwproces en tips hoe mantelzorg(ers) te ontlasten en knelpunten bij een nalatenschap. Deelnemers ontvangen een map met informatie. Aanmelding: www.ontzorgdemantelzorger.nu of via de BOK.

- Woensdag 30 september, Plaza Arcadia, Apollostraat 163 (110-Morgen) 11.30 - 14.00 uur, Ontmoeting bij (gratis) warm buffet van jong en oud, aangeboden door WMO-platform en Plaza Arcadia. Aanmelding bij BO 110-Morgen, maandag-vrijdag 9.00-12.00 uur tel 4188690 en bij de BOK.

- Woensdag 30 september. Gesprek van bewoners met de gemeente (de burgemeester zelf?) over de veiligheid in Hillegersberg en Schiebroek, De Castagnet, Larikslaan 200. Inloop 18.00 uur met koffie, thee en een lichte maaltijd. Gesprek start om 18.30 uur.

- Zaterdag 3 oktober Bergpolderplein, 12.00 - 17.00 uur Dierenspektakel dag.

- Dinsdag 6 oktober Oranjekerk, culturele ochtend 10.00 uur. Voettocht naar Santiago de Compostella door de heer H. Roodenburg.

- Zaterdag 10 oktober om 10.00 uur, wijsafari vertrek Antony Duykiaan 9 over de architectuur van het Statenlaankwartier.

- Dinsdag 3 november Oranjekerk, culturele ochtend 10.00 uur. Prinsjesdag ‘Koetsier op de gouden koets’, door de heer C. Hofman.

- Wijkwinkel open van dinsdag tot en met donderdag van 9.30 uur tot 12.00 uur. Voor vragen van wijkbewoners. Gesloten in verband met herfstvakantie 17 tot en met 25 oktober.

Zoekplaatje

Met het nieuwe zoekplaatje gaan we terug naar de tijd, dat de meeste huizen in het Kleiwegkwartier werden gebouwd. Welke laan valt hier te zien en van wanneer zou deze foto dateren?

Inzendingen, zoals gebruikelijk uiterlijk een week voor het verschijnen van de volgende Buurtkrant, naar het emailadres buurtkrantbok@gmail.com of in de bus van de BOK op de Antony Duyklaan 9.

Dan de oplossing van de vorige keer. We hadden vier inzenders, het waren allemaal trouwe klanten en ze hadden allemaal het antwoord goed. Bij mevrouw Van Boven kwamen jeugdherinneringen boven. Zij schreef: 'Wat een geweldige foto van de Straatweg, hoek Villapark. Het eerste dat opvalt is de rustieke sfeer en de kinderen in hun (zondags) kleding, de grote hoeden en de jongens met petten op. Super! De huizen staan er nog jammer dat van het hoekhuis de balkonnetjes en de zijramen en alle luiken zijn verdwenen. Van mijn vader die vroeger aan de Straatweg woonde, weet ik dat er in het begin van de vorige eeuw een paardentram over de Straatweg reed. Daar is denk ik de rails van. Ook waren er vroeger sloten en bruggetjes om bij de huizen te komen. Dat kun je je nu niet meer voorstellen.'

Vaste inzender Bouke Savert memoreerde het 'muizengaatje'. Ook hij concludeert, dat er veel is veranderd sinds het begin van de twintigste eeuw.' Bouke Savert stuurde ook weer een actuele foto in, daarvoor dank.

Andere vaste inzender Stef Stolk uit Valkenswaard schreef: 'Een foto met daarop een tram, bus of tramrails heeft altijd mijn bijzondere belangstelling. Een zeer oude foto van het Kleiwegkwartier met daarop tramrails afgebeeld, kan dan alleen maar van de Straatweg zijn. Elders lagen er nog geen tramrails. De foto is genomen ter hoogte van de Ceintuurbaan en het Villapark. De fotograaf stond met zijn rug naar het 'Muizengaatje', de smalle en lage doorgang onder de spoorbaan.

De huizen aan het Villapark bestonden uit een groep witte woningen en een

vrijstaand pand dat links op de foto staat afgebeeld. Deze woningen werden in 1909 opgeleverd. De foto dateert dus vanaf 1909. Dit getoonde pand en de panden iets verderop staan er nog steeds. En dan nu de rails. Te zien is dat de trambaan enkelsporig is en geen bovenleiding bevat. Dit traject is van de paardentram van de Schielandsche Tramweg Maatschappij die een dienst onderhield tussen het Hofplein en Hillegersberg. De RETM heeft naderhand de exploitatie overgenomen, waarbij het traject in 1923 dubbelsporig werd en geëlektrificeerd. De foto dateert dus van vóór 1923. Ik vermoed dat de foto gemaakt is ter gelegenheid van de recente oplevering van de woonhuizen

aan het Villapark en dat de getoonde kinderen daar hun ouderlijk huis hadden. Ik schat daarom dat de foto genomen is in 1909/1910.'

Tot slot de inzending van Cor en Marjan van Herk. Ook zij hadden het goede antwoord: 'De Straatweg gezien vanaf het 'muizengaatje' met links een villa Villapark nummer 1.

De Straatweg heette tot 1916 Bergweg, die nu van de Ceintuurbaan tot de Walenburgerweg loopt. (...) We zien dat er al wel een enkele rails ligt voor de paardentram, dat geeft een mogelijkheid om de opnamedatum te bepalen, tussen 1915 en 1920. In ieder geval voor dat de elektrische tram ging rijden.'

Dan nu het goede antwoord voor wat betreft de datering. Het pandkaartensysteem van het stadsarchief geeft een verbouwing van Villapark 1 aan in 1916. De foto is dus uit de periode 1909-1916.

Tot slot de uitslag van de loting. Bouke Savert is de gelukkige. Hij kan de bon ophalen in de buurtwinkel.

Zaterdag 26 september bijzondere spulletjesmarkt in Oranjekerk

Op zaterdag 26 september is er een bijzondere spulletjesmarkt in de Oranjekerk aan de Rozenlaan. De opbrengst is voor het project, dat klanten van de Voedselbank in onze eigen wijk wekelijks een extra steuntje in de rug geeft, met extra ingezamelde levensmiddelen door individuele gevers, kerken en scholen.

Chiel en Madelon Hendrix, de initiatiefnemers, benadrukken de noodzaak, omdat door de crisis het aantal mensen groeide dat een beroep moest doen op de Voedselbank. Maar aan de andere kant er door winkeliers krapper werd ingekocht bij de groothandel. Hierdoor bleef er minder over, waardoor de Voedselbank minder kreeg en

dus ook minder aan haar klanten kon geven. Met name gezinnen met kinderen komen hierdoor tekort.

Het bovengenoemde wijkproject is drie jaar geleden uit een particulier initiatief ontstaan. Het maakt dan ook geen deel uit van de Voedselbank als organisatie, maar bestaat er zelfstandig naast. Een directielid van de Voedselbank is betrokken geweest bij de opzet en heeft er goedkeuring aan verleend. Het bijzondere van dit wijkproject is dat alles wat door wijkbewoners wordt gegeven in de wijk blijft: elke week wordt alles op een vaste dag rechtstreeks naar het uitdeelpunt van de Voedelbank in Schiebroek gebracht, waar het aan de klanten van de Voedsel-

bank in onze wijk in handen wordt gegeven, het gaat dus niet naar het centrale depôt van de Voedselbank. Daarom heeft het project ook een naam gekregen: 'De Voedselbank èn de wijk: Samen voor elkaar'. De Oranjekerk ondersteunt het wijkproject al geruime tijd, samen met drie anderen kerken, twee scholen en een groep trouwe individuele gevers.

Met de opbrengst van deze spulletjesmarkt hopen we voor alle klanten van de Voedselbank in onze wijk wat duurere producten te kunnen kopen.

Inlichtingen: Chiel en Madelon Hendrix, 06-19364171, verenigd@hotmail.com

Werk aan de Straatweg

De Straatweg krijgt een nieuwe riolering, althans het gedeelte tussen de Tivolibrug en de Berglustlaan. Dat werd tijd, want die riolering is van 1960 en lekt grondwater, waardoor op sommige plaatsen op dat gedeelte van de Straatweg, de grondwaterstand zich een meter onder het hoogste funderingshout bevindt.

Ter vergelijking de riolering op het gedeelte van de Straatweg dat tot het Kleiwegkwartier behoort, is voor het overgrote deel van 1989, alleen een klein stukje dateert uit 1981.

Maar de gemeente vervangt niet alleen de riolering, ze verplaatst die ook. Tot nu toe liep die vlak langs de erfgras, ze komt nu meer richting hart van de straat.

De vervanging zal wel consequenties hebben voor een aantal bomen, hun wortels zijn niet bestand tegen zo'n (plotselinge) verhoging van de grondwaterstand.

Nadat de riolering in 2016 is vervangen, zal in 2017 de tramrails aan de beurt komen en zullen op de Straatweg de fietsstroken worden verbreed tot 1,80 meter. Daarmee samenhangend zal ook in dat jaar de

tramrails op de kruising Straatweg/Kleiweg worden vervangen.

In eerste instantie was de gemeente Rotterdam niet van plan om bij de reconstructie waterdoorlatende stenen te gebruiken, maar interventie van de grondwatercommissie van Oud-Hillegersberg heeft er toe geleid, dat wethouder Eerdmans daarop is teruggekomen. In de zijstraten van de Straatweg zal dat nu wel gebeuren. Najaar 2013 heeft de toenmalige wethouder Van Uffelen toegezegd, dat de gemeente het gebruik van waterdoorlatende verharding zou bevorderen.

Belbus naar Minervaplein

De Bewonersorganisatie 110-Morgen heeft zich ontfemd over de Belbus. De Stichting Wijkvervoer Hillegersberg-Schiebroek, beter bekend als de Belbus, werkte vanuit een gehuurde, tot kantoor ingerichte ruimte in verzorgingscentrum Aafje Schiehoven, maar moest op korte termijn naar een nieuwe locatie op zoek.

Sinds 10 augustus is het kantoor van de Belbus nu gevestigd in de wijkwinkel van de Bewonersorganisatie 110-Morgen. De Belbus en de Bewonersorganisatie maken nu samen gebruik van het pand.

Bij de Belbus zijn 75 vrijwilligers actief. Tegen een kleine vergoeding brengen de belbussen bewoners (55+) die minder goed ter been zijn, naar andere locaties in de wijk. Er zijn drie belbussen.

Na faillissement Tante Corrie schiet Bewonersorganisatie 110-Morgen te hulp

Tante Corrie was de naam van een bedrijfje, dat drie jaar geleden door zorgorganisatie Laurens was opgezet met het doel allerlei diensten mobiel aan te bieden, zoals een was-service, maaltijdservice en klussendienst. Eind juli ging het bedrijf failliet, het was inmiddels verzelfstandigd.

De Bewonersorganisatie 110-Morgen is de bewoners, die plotseling zonder warme maaltijden kwamen te zitten, te hulp gekomen. Het bestuur van de bewonersorganisatie heeft de maaltijdvoorziening in Arcadia opgepakt. Daar kan weer op locatie worden gegeten.

Daarnaast is er een aanbod voor bezorging van maaltijden aan huis. Deze dienen in de magnetron of oven te worden verwarmd. 110-Morgen is daarvoor in zee gegaan met Food Connect.

Zie www.bo110morgen.uwmaaltijd.nl

Workshop ‘Goed voorbereid op verlies’op zaterdag 26 september bij de BOK

In de workshop Goed voorbereid op verlies geeft Stéphanie Beijnes (rouw & verlies begeleidster) inzicht in het rouwproces, de foute vooronderstellingen in de maatschappij en het feit dat rouw meer kan omvatten dan alleen het verlies van een dierbare. Denk aan verlies van gezondheid, werk en een partner, die dementeert.

Maria Wijnmaalen, nabestaanden consultant, geeft inzicht in en tips hoe mantelzorg(ers) te ontlasten en welke knelpunten je bij een nalatenschap kan verwachten. Denk aan conflicten en schulden.

Deze gratis workshop is zeer praktisch van aard, deelnemers ontvangen een map met veel aanverwante informatie. Eerdere deelnemers hebben de workshop als interessant en nuttig ervaren, hoewel het om een beladen onderwerp ging.

Zaterdag 26 september 13.00-17.00u bij de BOK, Antony Duyklaan 9.

Aanmelden via de site: www.ontzorgdemantelzorger.nu of rechtstreeks bij de BOK.

DIERENSPEKTAKELDAG!

BERGPOLDERPLEIN VAN 12.00 - 17.00 UUR

MET EEN STAND ZIJN AANWEZIG

DEMO REMCO MET UIL DODO

FAUNALAND

Verstand van dieren

Corry's Dierenwinkel/trimsalon
Bergpolderplein 2-3
Rotterdam
010-4611395
www.facebook.com/corrysdierenwinkel

deHonderneming

Hondenschool de Honderneming
Weg en Bos 18
Bergschenhoek
06-30721440
www.facebook.com/dehonderneming

- Springkussen
- Dieren ambulance
- Koffie, limonade & hotdogs
- Laat je schminken
- Kleurwedstrijd
- Demonstraies behendigheid
- Spelletjes met de hond
- Ballonnenclown
- Onvergetelijke poffertjes

V E R A N D S T A D F O R A G I L I T Y

VNAS: Woudgrootstraat 144,
Rivierland. Mail: ngillys@vnas.nl

Het Kleiwegkwartier als *particuliere* tuinwijk

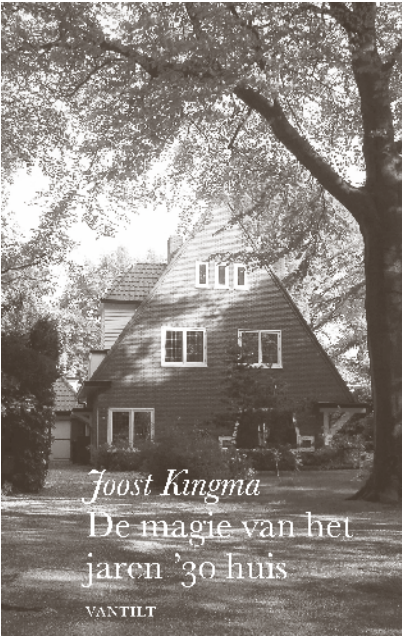
In 2012 promoveerde Joost Kingma (1950) op een dissertatie over wat hij noemde *particuliere* *tuinwijken*, *buurten* *gebouwd in de periode tussen de twee oorlogen, veelal door particulieren, zoals het Kleiwegkwartier. Zijn proefschrift had als titel *Blijvend aantrekkelijk, Tuinwijken van de jaren ‘30.**

De belangstelling van Kingma, zelf geboren en wonend in een huis uit de jaren dertig, was gewekt door Paul Schnabel, directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau. Over de kwaliteit van de woningen en wijken uit de jaren dertig schreef hij in 2008: ‘Zoveel, zo mooi en zo goed gebouwd, met zoveel smaak en stijl in een tijd, die economisch gezien niet als een recessie, maar zelfs als een depressie wordt beschouwd, het blijft verbazen. Wie bouwde dat en wie wilde risico nemen? Wie ging daar wonen? Je kunt je niet goed voorstellen, dat kwaliteit ontstaat in echt slechte tijden, maar toch lijkt het er wel op.’

Over naar het heden. In Schiebroek aan het eind van de Peppelweg wordt al een aantal jaren gesloopt en nieuw gebouwd, zoals dat heet geherstructureerd. Het project heet Lupine. Recent trad er een wijziging in de plannen op, zoals de project-ontwikkelaar met enige trots bekend maakte: 63 nieuwe woningen worden gebouwd in de stijl van *een jaren dertig woning*, dat wil zeggen met een punt- en pannendak. Het bestemmingsplan wordt er zelfs voor aangepast. Tien jaar geleden had Wim Derksen, directeur van het Ruimtelijk Planbureau al gewezen op die trend. Derksen: ‘Je ziet ze steeds vaker in nieuwbouwwijken: de jarendertig woning. Er zit een normaal dak op, de dakgoten steken een beetje uit, de ramen zijn nogal klein en de woningen hebben bij voorkeur een voortuintje en een ruime achtertuin. Zij zijn gewild vooral bij de nieuwe bewoners. Je zult ze evenwel tevergeefs zoeken in het nieuwe jaarboek van de Nederlandse architectuur. Ze worden door de gemiddelde architect met *dédain* besproken.’ Ook de opvatting van Wim Derksen was voor Kingma een inspiratiebron voor zijn onderzoek.

Kingma inventariseerde voor zijn onderzoek 96 particuliere tuinwijken, hij vermeldt ze met naam in bijlage 2. In Rotterdam drie, naast het Kleiwegkwartier, Hillegersberg-Noord en Kralingen-Oost. In zijn overzicht domineren plaatsen als Bloemendaal, Bussum, Haarlem, Heemstede, Velsen, Wassenaar en Zeist, locaties gelegen op zandgrond, in tegenstelling tot de Rotterdamse wijken. Buiten beschouwing - immers niet particulier - liet Kingma de sociale tuindorpen, waar een fabrikant of woningbouwvereniging het initiatief nam, zoals in Rotterdam Tuindorp Vreewijk. Over die sociale tuinwijken is wel veel gepubliceerd, maar over de particuliere tuinwijken opvallend weinig volgens Kingma.

Karakteristiek voor een *particuliere* *tuinwijk* oordeelde Kingma een relatief groot percentage koopwoningen en relatief veel vrijstaande en twee-onder-één-kap woningen. Kingma merkte als *particuliere* *tuinwijk* aan die wijken waarin meer dan veertig procent van de woningen in de tijd tussen 1920 en 1940 was gebouwd en/of meer dan veertig procent in de categorieën vrijstaand en twee-onder-één kap.

In het Kleiwegkwartier telde Kingma 3721 woningen gebouwd in die interbellum-tijd, daarvan werd 51 procent (1898 stuks) verkocht. Slechts vijf procent is vrijstaand of van het type twee-onder-één-kap. Bij de meeste andere tuinwijken ligt dat percentage hoger.

Kingma heeft de sociaal-economische omstandigheden, waardoor de particuliere tuinwijken tot stand kwamen, nauwkeurig geanalyseerd en komt met verrassende inzichten.

Van 1919 tot 1940 werden in totaal 900.000 woningen gebouwd, gemiddeld 40.000 per jaar, in 1930 51.000 en in 1934 midden in de depressie zelfs 52.000 woningen. Die 900.000 woningen werden voor tachtig (!) procent gebouwd door particuliere ondernemers, de resterende twintig procent door gemeenten en woningbouwverenigingen. Een vergelijking met het heden: in 2012 en 2013 werden 15.000 nieuwbouwwoningen verkocht, in 2014 meer namelijk 23.000.

Dat er zoveel werd gebouwd in de periode tussen de oorlogen kwam door een sterke groei van de bevolking, die ruimer wilde wonen. Daarbij kwam een sterke daling van de bouwkosten. Steeds meer werd gebruik gemaakt van onderdelen, die in timmerfabrieken waren gefabriceerd zoals kozijnen, deuren en ramen. Schaalvergroting leidde tot verlaging van de bouwkosten per woning van twintig tot vijftig procent. Zelfs bij kleine

series van acht woningen leverde dat effect nog een besparing op van de loonkosten van twintig procent.

Huizen werden zodoende een aantrekkelijke beleggingsobject, zeker nadat vanaf 1929 de koersen van de aandelen daalden, want de huren stegen juist. Was in 1920 de gemiddelde huur per jaar 157 gulden, in 1932 was dat gestegen tot 260 gulden, daarna trad een daling in tot 227 gulden in 1939. Via verhuur bedroeg het rendement vijf procent, spaargeld bracht ‘maar’ drie procent op.

De hoge huren maakten het voor particuliere bouwers aantrekkelijk om voor eigen rekening te bouwen. Wie een huis niet direct kon verkopen, kon het nog altijd verhuren. Maar om huurders te trekken moest er wel wat extra’s worden geboden, een paar maanden gratis huur, vloerbedekking of iets dergelijks.

Er werd niet alleen veel, maar ook goed, gebouwd. Dat kwam door een gelukkige samenloop van omstandigheden. De overheid hield inmiddels via bestemmingsplannen en schoonheidscommissies een vinger aan de pols. Zoals al eerder betoogd, daalden de gemiddelde bouwkosten, en de kwaliteit was gewaarborgd omdat wie geen goede kwaliteit bouwde tegen een acceptabele prijs moeite had om huurders of kopers te vinden.

En de depressie dan? Kingma laat zien dat de werkloosheid vooral de arbeidersklasse trof, de werkloosheid onder de gegoede middenklasse was beperkt tot zeven procent. En dat was de doelgroep voor de *particuliere* *tuinwijken*.

Ook het feit dat de inkomens daalden, had niet veel invloed. De eveneens dalende prijzen voor consumptiegoederen zorgden per saldo voor een verbetering van de koopkracht.

Terug naar de aantrekkingskracht van de jaren dertig wijken. Buiten wonen was in de jaren dertig nog een voorrecht voor de elite, het werd in de jaren zeventig een recht van iedereen, het gevolg was kleinere kavels, smalle straten, grosso modo minder aantrekkelijke huizen en buurten dan die uit de jaren twintig en dertig.

De dissertatie is op internet compleet te downloaden. Van het boek is ook een samenvatting verschenen als handelseditie voor de prijs van euro 19,95. Bij de uitgever is het boek uitverkocht, maar de echt geïnteresseerde kan bijvoorbeeld via www.boekwinkeltjes.nl nog wel aan een exemplaar komen.

Chris Mast

Wijksafari op zaterdag 10 oktober over de architectuur van het Statenlaankwartier

De BOK organiseert op zaterdag 10 oktober de tweede wijksafari. Onderwerp is de architectuur van het Statenlaankwartier, het zuiverste voorbeeld in Rotterdam van, wat tegenwoordig in de architectuurgeschiedenis wordt genoemd, de Nieuwe Haagse school.

Zowel het stedenbouwkundig ontwerp als veel huizen in het Statenlaankwartier zijn van de Haagse architect Co Brandes (1884-

1955). Andere woningen zijn van Rotterdamse architecten als J.P.L. Hendriks, Alb. Otten en Adr. C. Lengkeek. De wandeling begint om 10.00 uur 's ochtends, staat onder leiding van Chris Mast en start bij het kantoor van de Bewoners Organisatie Kleiwegkwartier aan de Anthony Duyklaan 9. De wandeling zal ongeveer anderhalf uur duren. Aanmelding is niet nodig. Deelname is gratis. Vanaf half tien staat de koffie klaar.

Requiem voor een gebouw

Op vrijdagmiddag 5 juni 1964 vond de feestelijke opening plaats van de zesde Technische School aan het Erasmuspad 10. De afbraak deze zomer. Het gebouw van de architecten ir. H.(arry) Kammer (1902-1988) en R.(ein) H. Fledderus (1910-1970) ging dus precies 51 jaar mee. De laatste architect is vooral bekend van concertgebouw De Doelen, dat hij ontwierp samen de gebroeders Kraayvanger. De Doelen viert komend jaar zijn vijftigjarig jubileum.

Het gebouw bood plaats aan de eerste Technische School aan de Tamboerstraat, die met pak-en-zak (volgens *Het Vrije Volk* van de dag erop) verhuisde. Het waarom van de ‘zesde’ Technische School was de krant niet duidelijk nu het immers een verhuizing van de ‘eerste’ betrof. Ongeveer twintig jaar na stichting kreeg de school de naam van de buurt: Technische School Schiebroek.

Links het nieuwe gebouw waarvan de hoofdingang zich bevindt aan de Melanchtonweg. (foto: Theo Joosten)

Koffieochtenden bestaan vijf jaar

(foto: Theo Joosten)

Het duurde vijf jaar geleden even voordat de loop erin kwam, maar vanaf september 2010 treffen wijkbewoners, die een praatje willen maken, elkaar elke woensdagochtend tussen tien uur en half twaalf bij een kop koffie of thee in het kantoor van de Bewonersorganisatie Kleiwegkwartier aan de Antony Duyklaan 9. Er is een vrije inloop.

Winkelnieuws van de Kleiweg

In oktober openen Lieven en Geeske de Regt samen met Misja Sanders als chef-kok een *brasserie* aan het Bergpolderplein, in het sinds lange tijd leegstaande pand op nummer 6, dat momenteel een face-lift ondergaat. Het wordt een ‘hedendaagse horecaonderneming met eerlijke en/of biologische producten’.

Ook op het punt van opening (planning eind september) *Merk/Waardig*: een winkel in ‘luxue kleding met een verleden’ in combinatie met woonaccessoires en sieraden.

De filosofie van *Merk/Waardig*, met Merel en Ilona aan het roer, is om kleding een langer leven te gunnen. Het werkt samen met kleine ontwerpers op het gebied van mode, accessoires en lifestyle. Kleiweg 107B, www.merkwaardigrotterdam.nl of via facebook.

Petra en Gerard Walters runnen de *Mitra slijterij* op de Kleiweg nu sinds half juni. Hun interesse voor een slijterij kent zijn oorsprong in een hobby voor drank. Zij laten weten met veel plezier en enthousiasme te zijn

begonnen en zich al thuis te voelen in de wijk. Op zaterdag 26 september vanaf drie tot zes uur is er een drankje en een hapje om kennis te maken. Facebook: [mitradrankenspecialzaakkleiweg](https://www.facebook.com/mitradrankenspecialzaakkleiweg)

In juni opende *The Fashion Club* zijn deuren op de Kleiweg 48, tegenover de Antony Duyklaan. De damesmode is ‘trendy’, maar toch heel betaalbaar. Eigenares Chalyssa laat weten ‘voor elk figuur wel iets in de winkel te hebben’. Chalyssa: ‘We

hebben voor iedereen van zestien tot zestig jaar iets leuks, maar ook meiden van dertien en dames van boven de zeventig hebben ons al weten te vinden.’

Excellent Floors onder leiding van de heer F. Ozkan is een nieuwe vloerenwinkel op de Kleiweg 108b. Excellent Floors is vooral gespecialiseerd in laminaat. www.excellentfloors.nl

La Folie Bodyfashion bestond sinds 2012 online, maar in januari heeft Susanne Gijzel ook een echte winkel op de Kleiweg

nummer 97a geopend. Het voert mooie én betaalbare lingerie, bad- en nachtmode. Chantelle en Passionata zijn onder meer haar merken.

Wonny heeft haar *barbershop Nikolaas*, sinds 2004 op de Nieuwe Binnenweg (nabij Eendrachtsplein), begin maart verplaatst naar de Kleiweg 103b. De barbershop is van dinsdag tot en met zaterdag geopend van ‘s ochtends tien tot zes uur. www.barbershopnikolaas.nl

Kim Heijster werkte bij ‘l Altradonna (meer als vijf jaar) en bij Monique Collignon. Nadat daar haar dienstverband een onvrijwillig einde kende, besloot ze haar intuïtie te volgen en op papier te zetten wat er aan ontwerpen in haar hoofd zat. Ze liet bij een klein naaitaelier haar eerste collectie maken en verkocht die vanuit huis. Een half jaar later lagen haar leerlookbroekjes in de winkel. Naast haar eigen merk *Kimm* zal ze aan de Kleiweg 105a ook merken als Bruinlabel, Rains, Marlou van der Toorn en Jessica Joyce verkopen.

Hoe veilig is het in Hillegersberg?

Op woensdag 30 september wil de gemeente van inwoners van Hillegersberg en Schiebroek horen hoe veilig zij hun wijk en de stad ervaren. Het gesprek start om 18.30 uur, de inloop is om 18.00 uur met 'koffie, thee en een lichte maaltijd'. De locatie is de De Castagnet in Schiebroek aan de Larikslaan 200.

Het is één van de veertien gesprekken, die de gemeente voert over het veiligheidsgevoel van de Rotterdammers. Doelstelling is van de inwoners zelf te horen wat maakt dat ze zich veilig of onveilig voelen en hoe dat komt. Zodat de gemeente beter weet, wat te doen om het gevoel van veiligheid te verbeteren. De input, ervaringen en observaties van bewoners en ondernemers zijn daarbij waardevol.

De gemeente Rotterdam vraagt iedere twee jaar Rotterdammers naar hun mening over de veiligheid in de stad aan de hand van een grootschalige veiligheidsenquête. Deze uitkomsten leveren informatie op, die wordt verwerkt in het wijkprofiel.

STADHOUDERSLAAN 12
3051 HG ROTTERDAM

T 010 422 97 92
E INFO@VANSOEREN.NL
I WWW.VANSOEREN.NL

VAN SOEREN

ACCOUNTANTS EN BELASTINGADVISEURS

probaat

in geldzaken

we♥bikes

bij Janus

Rijwielstalling

In de Smaragdstraat is een rijwielstalling beschikbaar voor bewoners uit de Edelstenenbuurt. Iedereen uit het Kleiwegkwartier die zijn fiets optimaal in goede conditie wil houden kan deze laten repareren.

Wilt u meer weten over deze aanwinst in de wijk neem dan contact op met Janus Somers, telefoon 0655831908

we love Bikes bij Janus

Smaragdstraat 21 - 3051 VP - Rotterdam

STUDIO Hillegersberg

YOGA D A N S V E R H U U R

YOGA

volwassenen

kinderen

zwangerschapsyoga

meditatie

pilates

DANS/BALLET

peuter/kleuter dans

klassiek ballet

moderne dans

Stretdance

VERHUUR

vergaderingen

presentaties

cursussen

workshops

MASSAGE

ontspanning

balinees

lomi lomi

ayurvedisch

Minstrelstraat 40

010-2268810

info@studiohillegersberg.nl

www.studiohillegersberg.nl

‘Verken je wijk’ op zaterdag 19 september

Op zaterdag 19 september organiseert speeltuin de Torteltuin in samenwerking met verschillende partners een informatieve markt voor bewoners, onder de naam ‘Verken je wijk’.

De eerste editie vond vorig jaar plaats. De dag begint om twaalf uur en eindigt om elf uur 's avonds. De muzikale omlijsting is van het Shantykoor Albatros en (kinder)koren uit de wijk.

Voor de kinderen zijn en muzikale omlijsting door het Shantykoor Albatros en (kinder)koren uit de wijk. er een rodeostier, klimwand en springkussens. www.detorteltuin-rotterdam.nl

gediplomeerd pianostemmer & technicus

Frank Bergman

de pianostemmer

Lathyrusplein 3a 3051 TL Rotterdam

010 - 2653510

fbergman@depianostemmer.nl

Uw instrument vakkundig gestemd!

Ook voor alle reparaties en onderhoud.

Basis Zdrave

Praktijk voor

Fysiotherapie Mw.P.N.Leone

Fysiotherapie / McKenzie Therapie

Oedeem Therapie / Lymfedrainage

Medische Fitness Training

Begoniastraat 6, 3051 LC Rotterdam,
010 - 418 07 58

Zie ook onze website

www.bzfyfysiotherapie.nl

Geen wachtlijst, meestal geen verwijsbrief nodig,

contracten met de grotere zorgverzekeraars.

Corry's Dierenwinkel

Bergpolderplein 2-3

3051 GA Rotterdam

Telefoon: 010 4611295

Openingstijden:

ma. t/m do. 9.00 tot 18.00

vr. van 9.00 tot 21.00, zat. 9.00 tot 17.00

tevens kunt u bij ons terecht voor het trimmen van uw hond

FAUNALAND

Maak een afspraak voor een GRATIS waardebepaling en ontvang een koel cadeau!

Bij opdracht tot verkoop keuze uit Weber BBQ, ijsmachine of 25% korting!

www.woonvisie.nl/actie

WOONVISIE

Woonvisie NVM Makelaars & Hypotheken

Kleiweg 151, 3051 GN Rotterdam

T 010 - 218 02 80 • E info@woonvisie.nl • I www.woonvisie.nl

ANDRÉ'S TAPIJTHUIS

Kleiweg 26N, 3051 GR Rotterdam ♦ telefoon 010 4223095 ♦ www.andrestapijthuis.nl ♦ andrestapijthuis@live.nl

Het vertrouwde adres voor tapijt, vinyl, marmoleum, pvc en raamdecoratie

Zeer uitgebreide collectie gordijnstoffen, vouwgordijnen, plisse, duette rolgordijnen, jaloezieën enz.

Groot assortiment tapijt, vinyl, tapijten van bekende merken o.a. Desso, Parade, Bonaparte, Interfloor, Tretford, Novilon etc.

Uw trap vakkundig door eigen stoffeers gelegd met een PROJECTTAPIJT. Keuze uit 32 kleuren + 7 jr. garantie

v.a. € 249,00

Kleiweg Tweewielers de enige echte fietsen maker in het Kleiweg kwartier.

Dealer van:
Gazelle
Union
Kreidler
Alpina

Natuurlijk ook voor reparatie. Tot ziens in onze winkel!

Kleiweg Tweewielers
info@kleiwegtweewielers.nl
Kleiweg 167
3051 GP ROTTERDAM
Tel 010 4183964
www.kleiwegtweewielers.nl

GALAXY MODE

Kom ook een kijkje nemen in onze nieuwe Najaarscollectie

WWW.FACEBOOK.COM/GALAXYMODE

Kleiweg 24, 3051 GR Rotterdam
Telefoon: 010 - 418 48 47

Openingstijden:
dinsdag t/m vrijdag van 10.30 - 17.30 uur
zaterdag van 10.00 - 17.00 uur

WWW.GALAXYMODE.NL

Colofon BOK

Bestuur
Sean Caesar (voorzitter), John Hokke (secretaris-penningsmeester) en Chris Mast (Buurtkrant).

Kantoor, wijkwinkel en redactie
Anthony Duyklaan 9, 3051 HA Rotterdam, tel 422 44 45, info@bokrotterdam.nl
Wijkwinkel open van dinsdag tot en met donderdag van 9.30-12.00 uur.

Spreekuur sociaal raadsman
Alleen nog na afspraak met de vraagwijzer, via telefoon 06 299 49 820 van maandag tot en met donderdag van 9.00 - 12.30 uur, op vrijdag van 13.00 - 16.30 uur.

Redactie
Ciska Evers, Theo Joosten (beeld), Chris Mast (leiding en eindredactie, 06-4354 7060), Xandra Savelkous. Medewerker: Marjolein Tan. Eindcorrectie: Cor van Herk.

buurtkrantbok@gmail.com,
www.bokrotterdam.nl,
twitter.com/BOKrotterdam

Op artikelen uit de Buurtkrant rust copyright, het overnemen is niet toegestaan.

Losse exemplaren bij Albert Heijn, Primera, de Schiebroekse Apotheek, Opticien Dorssen, Zonnemaire en de Buurtwerkplek (hoek Kleiweg/Topaasstraat). Daar liggen ook oude nummers.

De eerstvolgende krant verschijnt op vrijdag 30 oktober, daarna vrijdag 11 december.

Oplage: 5000
Opmaak: Sander Kruit
Druk: Goos Communicatiemakers, Ouderkerk aan den IJssel